

Говоря о восприятии зрительных форм, следует отметить их множественность и разнообразие в повседневной жизни вьетнамцев, что является еще одним непрямым доказательством высокого уровня развития фигурно-фонового различения. Таким образом, некоторые ведущие компоненты зрительного восприятия у исследуемой группы, доступные наблюдению, высоко оцениваются на международном уровне.

Литература

1. Бебчик А. М. Образ психолога в современной организации / А. М. Бебчик, А. С. Тетерук // Психология глазами студентов : материалы XII ежегодной науч. конф. студентов, магистрантов и аспирантов фак. филос. и соц. наук / под ред. Ю. Г. Фроловой. – Минск : БГУ, 2015. – С. 54–55.

Да праблемы аспекталагічнасці англійскага дзеяслова

*Бруцкая А. А., асп. БДУ,
наук. кёр. праф. Роўда І. С., д-р філал. навук*

Праблемы аспекталагіі ў розных мовах знаходзіліся ў цэнтры ўвагі шматлікіх лінгвістаў, сярод якіх А. У. Бандарко, Т. У. Белашапкава, У. У. Вінаградаў, У. Г. Гак, Г. А. Залізняк, Ю. С. Маслаў, Р. З. Мурасаў, А. М. Пяшкоўскі, М. А. Шалякін, А. Д. Шмялёў і інш. На сённяшні дзень існуе вялікая колькасць параўнальна-супастаўляльных даследаванняў у межах аспекталагіі як роднасных, так і няроднасных моў, аўтарамі якіх з'яўляюцца У. Д. Аракін, Л. С. Бархурадаў, М. Я. Блох, В. У. Гурэвіч, І. П. Иванова, А. Г. Карапетова, Б. Комры, В. А. Нехай, А. І. Смірніцкі, Т. В. Паплаўская, Э. Фрыд, Ф. М. Янкоўскі, В. М. Янцава і інш.

На працягу гадоў адным з найбольш складаных і нявырашаных пытанняў сярод англістаў застаецца праблема наяўнасці катэгорыі трывання англійскага дзеяслова. Дыскусійны характар носяць наступныя пытанні: існуе дадзена катэгорыя ці не; якія аспекталагічныя апазіцыі прадстаўляе трыванне і колькі іх; на падставе якіх прыкмет гэтыя апазіцыі супрацьпастаўляюцца? Разглядаючы дадзеныя пытанні, шматлікія даследчыкі прыйшлі да розных высноў. Адны ўвогуле не прызнаюць наяўнасць катэгорыі трывання ў англійскай мове (О. Джэферсан, Г. Суіт, М. А. Ганшына, Н. М. Васілеўская і інш.), другія вылучаюць трыванне ў асобную граматычную катэгорыю (Л. С. Бархурадаў, М. Я. Блох, Г. М. Варанцова, Дж. Керм, Б. А. Ілліш і інш.), трэція разглядаюць трыванне як частку аспектуальна-тэмпаральнай сістэмы англійскага дзеяслова (В. М. Жыгядла, І. П. Иванова, В. М. Янцава, Н. Ф. Ірценьева і інш.), чацвёртыя – як катэгорыю «часавай аднесенасці» (А. І. Смірніцкі), пятыя – як семантычную катэгорыю (Г. Курм, А. Г. Кэнэдзі).

Англійскія і амерыканскія лінгвісты, як правіла, не вылучаюць катэгорыю трывання ў англійскай мове. Славянскія англісты наадварот сцвярджаюць яе наяўнасць. Гэта звязана з тым, што найбольш катэгорыя аспектуальнасці характэрная для славянскіх моў (у германскіх такая форма выражэння трывання адсутнічае), і даследаванне англійскай граматыкі звычайна праводзіцца праз прызму айчыннай. Трывальныя формы англійскай мовы не заўсёды супадносяцца з рускімі і беларускімі. Аднак гэты факт не дазваляе катэгарычна адмаўляць наяўнасць катэгорыі трывання ў англійскай мове. Канстатацыя граматычных катэгорый павінна адбывацца на аснове лексіка-граматычных асаблівасцей пэўнай мовы. Найбольш разгорнута гэтая ідэя адлюстраваная ў канцэпцыі І. А. Смірніцкага: «Пры супастаўленні катэгорый, агульных для розных моў, нельга кіравацца толькі перакладам форм, якія складаюць гэтыя катэгорыі. Неабходна памятаць, што розныя мовы маюць свае спецыфічныя асаблівасці, якія ускладняюць супастаўленне аднародных з’яў у розных мовах» [1, с. 316].

Сярод тых, хто прызнае катэгорыю трывання англійскага дзеяслова таксама няма адзінства поглядаў. Адны (Л. С. Бархурадаў, І. А. Смірніцкі, А. Г. Карапетавы і інш.) канстатуюць наяўнасць трывальнага значэння толькі ў дзеяслоўных форм групы Continuous. Другія (М. Я. Блох, Б. А. Ілліш, І. П. Іванова, Ю. А. Лявіцкі і інш.) выяўляюць адразу дзве катэгорыі трывання: трыванне «развіцця», якое прадстаўлена індэфінітнымі і прадоўжанымі апазіцыямі (непрагрэсіў – прагрэсіў / некантынум – кантынум / непрацягласць – працягласць: *I write – I am writing, I have written – I have been writing*) і трыванне «рэтраспекцыі», якое вызначаецца апазіцыямі перфектных і неперфектных форм (імперфект – перфект / неперфектыў – перфектыў: *I write – I have written, I am writing – I have been writing*), трэція (А. Г. Кэнэдзі) вылучаюць пяць трывальных форм паводле семантычнай асновы дзеясловаў: тэрмінаўную, інгрэсіўную, эфектыўную, дуратыўную, ітэратэўную.

На аснове аналізу даследаванняў катэгорый трывання англійскай і беларускай моў магчыма вызначыць іх спецыфіку:

1) катэгорыя *беларускага незалежнага* трывання вылучае менавіта працэс ажыццяўлення дзеяння: *ён рабіў, ён гаварыў*;

2) катэгорыя *беларускага залежнага* трывання акцэнтуюе момант паўнаты дзеяння: *ён зрабіў, ён сказаў*;

3) катэгорыя *англійскага непрацяглага* трывання канстатуе сам факт выканання дзеяння: *he made / he has made; he spoke / he has spoken*;

4) катэгорыя *англійскага працяглага* трывання звяртае ўвагу на ход дзеяння і яго развіццё: *he is making / he has been making; he is speaking / he has been speaking*.

У выніку агляду праблем аналізу катэгорыі трывання ў англійскай мове трэба адзначыць, што, безумоўна, англійскія дзеясловы выражаюць і ча-

савыя, і трывальныя характарыстыкі, аднак пытанне вылучэння катэгорыі трывання ў асобны граматычны аспект патрабуе разгорнутых даследаванняў.

Такім чынам, катэгорыя *аспектуальнасці* англійскага дзеяслова толькі ўмоўна можа быць разгледжана карэлятыўнай, сумежнай у адносінах да катэгорыі *трывання* беларускага дзеяслова, паколькі апошняя сцвярджаецца граматычнай рэалізацыяй (ёсць фармальныя паказчыкі – афіксы, чаргаванне гукаў, змена месца націску) і характэрны дзеянне па спосабу яго праходжання ў той час, як наяўнасць катэгорыі трывання англійскага дзеяслова застаецца нявызначанай і спрэчнай.

Літаратура

1. Смирницкий, А. И. Морфология английского языка / А. И. Смирницкий. – Москва, 1959. – 440 с.

Аўтарскае “я” ў рэпартажы (на прыкладах газеты “Звезда”)

*Бусел Т. У., студ. IV к. БДУ,
навук. кір. праф. Гучанкаў В. І., д-р філал. навук*

Рэпартаж уяўляе сабой “аўтарскае маналагічнае маўленне з большым ці меншым украпваннем чужога маўлення, дыялогаў” [1, с. 51].

На сёння “я” рэпарцёра стала вядучай стыльвай рысай жанру, што вызначае і іншыя якасці рэпартажу. У параўнанні з белетрыстыкай, рэпарцёрскае “я” – гэта не літаратурная маска, не вобраз апавядальніка, не спосаб стылізацыі. У гэтым выпадку “я” пісьменніка, апавядальніка і аўтара супадаюць, што надае тэксту асаблівы эффект публіцыстычнасці, бачнасці апісваемага і дакументальнасці, на што паказвае Р. Я. Салганік [2, с. 20]. Гэта павінна быць не мастацкае апісанне, у якім даспускаюцца зрухі ў часе і белетрызацыя, а аповед удзельніка – дакладны, дакументальны, аб’ектыўны.

Аднак журналіст-рэпарцёр не проста той чалавек, які назірае і фіксуе дзеянні. Традыцыйнае аўтарскае “я” журналіста саступае месца ўдзельніку мерапрыемства, што змяняе пункт гледжання, дае карціну як бы знутры, з гушчару падзей. Рэпартаж належыць да III тыпу маўлення [2, с. 19]. Гэта значыць, што ён вядзецца ад 3 і ад 1 асобы, але фактычны апавядальнік вядомы – аўтар, журналіст.

Разам з “я” ў рэпартаж уваходзіць і так званы “эфект прысутнасці”, які ствараюць непасрэдныя пачуцці, уражанні, перажыванні, ацэнкі, разважанні і каментары. Увага журналіста накіравана не толькі на падзею, але і на самога сябе як на аб’ект назіранняў – на свае эмоцыі і ўражанні, што выклікала падзея. Характэрны ў гэтых адносінах абзац з рэпартажу Надзеі Дрындра-